

O JAZYKU ČESKÉM.

ROZMLOUVÁNÍ PRVNÍ.

Z Veleslavina, Čech a Němec.

Z Veleslavina. Dovoľ, Minose, ať promluvíím několik slov s příchozím tímto. Tuším, pane, že rozprávíte česky?

Čech. Tobše, pan, ja měla, tyš pyl chlapes, chovaška, a ten pyl šesky.

Z Velesl. Chvalné a potěšitelné jest to srdci mému, an vidím, kterak i do cizích zemí jazyk můj milý se šíří. Vy, jakož patrno jest, Němec jste; odkud, prosím, rodič?

Čech. Na, na, pan, ja Šech je, a v Šechy narotil.

Z Velesl. I tot jste tedy celé své živobyť v cizině strávil; a kdežto, můj milý, že vám možné nebylo, abyste se doučil jazyku českému?

Čech. Ja pyl můj šivot ne přeš granic šesky. Ja v Prase narotil, v Prase šiva pyl a v Prase umšel.

Z Velesl. Pro Bůh! jak jest to možné: Čech — Pražan — a tak chatrně mluvíti jazyk svůj?

Čech. Můj jasyk ja mluvit tobše.

Z Velesl. Pohřichu! nehrubě; leda byste (čehož Bůh ostřez!) k jinému se znal jazyku.

Čech. Můj jasyk je němesky.

Z Velesl. I vím všecko; vyť jste syn nějakého německého řemeslníka, jimž předkové naši/Poříč za obydlí vykázali, aneb snad některého do Čech vnově přišlého Němce, a Němci vždy měli tu vadu do sebe, že rádi do Čech se loudíce, nerádi jazyku českému zvykali; snad jste i málo s Čechy obooval?

Čech. Prafil fám, še s Prase sem. Je ne šátny/kaféhaus v Pra-
se, kte ja nepyl jako toma, šátny saal, kte ja ne/fortansovat,
theatr a khostel, kte ja/neunterhaltovat. Ja mám tobše tabak
koušil, tobše billiard hral, /cechofal i /fechofal, a mám všecko
tělal, so se/šikofal na šlofěk od kultúr, lebši neš mancher kafalír.

Z Velesl. Odkud medle ta hříšná jazyka svého neumělost?

Čech. Ja šek fám, še můj jasyk je němesky; a ten kto šest
v těle a topry kapát na tělo má, ten šesky mluvit hanba.

Z Velesl. Nastojte! Česky mluvit se hanbí! jazykem, v kterém
veškeré království se řídí, jímž od končin do končin po celé
vlasti slovo boží se káže a hlásá, jímž umění se přednášejí a
srdce česká k ctnosti a hrdinství se vzbuzují! — V hrdlo lžeš,
človče, že Čech jsi! Němec tobě z očí i kroje hledí; oč, že
Šváb jsi? —

Čech. Švab nebo Šech! tnes to jetno. Ale ja Šech je a/Minos
k Šechy mi anveisovat.

Z Velesl. Odrodilý předků svých potomku! Jestližeš sobě v ka-
firnách, v těch cizozemců, jak vidím, hnězdech, Němce vyválel,
však ve škole lépe česky jsi se naučiti mohl i měl; čili jsi do
žádné nechodil?

Čech. Še ja mluvel k ten šeči, fitěl pan, še philosoph sem; snám
i jura všesko, a ja moch moje půl funt attest, jako kto jiný s nofej
ušensy, producinofat.

Z Velesl. Avšak z Koldína, kancléf výborný, neposlední zajisté
jest spisovatel; což jste jeho městských práv nečetli? Tuť byste
byl měl příležitost dobré češtině se naučiti.

Čech. Ja uměl ne šesky šíst, a ja to nepočebofal.

Z Velesl. Co slyším? V pravdě-li, že nyní v Čechách někdo
se může naučiti veškeré filosofii i všem právům, an by česky ani
čisti neuměl? Nečítají se tedy, jakož jsem doufal, spisové těch
ušlechtilých mužů, ježto statky i životy své na zvelebení jazyka
svého vynakládali? Nečítá se Konáč, Velenský, Hájkové a můj
milý Kocín, aneb onen, jehož sláva i nás se donesla, dobromyslný
Komenský? A což z Veleslavína, ha! pověz, čítají-li toho?

Čech. Můj pán! To je šesky fesnic! o ten lit mám ja, so šiv,
nic neslyšel. Ale to prafilí mi, še ten šesky knišky je pletky a

pláto; ten němesky proti něj slato; a ten šesky pyl ne tost na
couvert těm němesky.

Z Velesl. Utrháš! co za mého času psáno bylo, to nebyly plet-
ky; byli to plní bohobojnosti a umění spisové, byly drahé ctnosti
kameny, jimž opravdová pobožnost zjednála utěšenou a věku
mému milou stkvělost; byla zrna pravdy bez plev lichoty, zlato
počestných mravů bez trusek lehkomyšlnosti. Němci sice se vším
usilím za našeho času pracovali, však nepravda i lež jest to,
aby v tom svém štekavém a chrochtavém jazyku díla vyvedli,
která by ona našeho libého a zvučného jazyka jako zlato nad
bláto předčila! Ha! pověz opravdu, mají-li Němci tak drahně nad
nás spisů převýborných?

Němec. Pravdu mluví příchozí tento, an, jak vidím, jest pravý
obraz nymějších Čechů, kteří ničehož méně neumějí, jako česky,
a to prošlé skrze tvé péro přísloví prorocké, že někdy na mostě
Pražském bude Čech nevidanější, jako jelen s zlatýma rohami,
vyplněno jest téměř tuto dobu. Ne tak Němci; ti by měli vašim za
příklad býti. Jest tomu asi 60 let, co našinci jazyk svůj upřímně
vzdělávati počali, brousíce, pilující, hladíce tak dlouho, až se
každému ve světě jazyku v bohatství a dokonalosti vyrovnati
mohl. V brzce věk zlatý Němcům vykvetl, jehož vůni milou za-
kochali se i vašinci, zvláště proto, že štěp svůj, an mohl nápo-
dobný květ nésti, svévolně ze všech odrali poupat. Nebo již dvě
století vyzuvají se ze všeho, což českého jest; spálivše staré
knihy předků svých, nových nepsali; mrav, kroj, až i hnedle
jazyk otcovský proměnili, aneb aspoň změnití usilují; slovem,
přijda mezi ně, řekl by, že ne český to, ale z Franků a Němců
jest složený národ; velcí z Franků, sprostí z Němců, a to všickni,
když ne skutkem, aspoň vůlí. Všemmu je naučíš raději, než jazyku
předkův jich!

Z Velesl. Přestaň, pro Bůh! přestaň! nahý meč jsou slova tvá.

Němec. Vidím v tobě Staročecha, jednoho z těch, kteří pro
jazyk svůj a vlast nasazovali jmění i životy své, jimžto slouží
Čechy byla chvála nejžádanější, kteří byli strašně práv hajitelé,
podiv závistných národů, lampy uprostřed vichru hořící. Jednák
zhasly lampy ty, přišel podiv ten v přísloví a lehkost, a usnuli

hajtélé práv strašný. Čas, Danieli, čas, ten všeho dárce a zhoube, za nímžto města, zemstva, národové i světy vycházejí a zacházejí napořád — i to jméno české, leč že Čechovi bude možné odolati osudům, brzy, brzy snad věčnými přikryje zavalinami.

Z *Velesl.* Ach, přísný soude boží, nastojte, že mi nelze po druhé umřítí, že taková hanba potomků mně zahořčila sladké elysejské radosti! Zajdu, kde bych neviděl přicházeti nezdárníků těch, i snažiti se budu, abych s vlastenci věrnými o tom, což bylo, rozmlouvaje, nad tím, což nyní jest, usknovnil zármutek svůj.

Němec. Nermuť se, Danieli, není ještě posavad po všem veta. Živ jest národ ten, jehožto jazyk zcela nepošel. Stojí až po tu dobu onen štěp vašinců, ač odraný, ač hstím vůkol dušený, nicméně zdá se, že pouští nové pupeny, silné dosti, aby ještě jednou jeho předešlá mladost se obnovila; jen ať dobrý zahradník jest ho šetrný, ježto v sadu svém každý strůmek rovnou péčí pěstuje. Povstává, dím, nšlechtlejší česká rodina, zdárná symové vlasti, povinnou k té matce lásku v prsech čijící. Ti, kde jste vy snažíce se ustali, uchopují se českého umění a vytrhnou (buďte jednosvorní!) slavnou druhdy vlast svou z přísloví a posměchu okolních národů, jen jestli (a lze-li pochybovati?) ten dobrý otec národů *František* k žádosti milionů věrných nakloní ucha svého a bude, jímž byl *Karel* i *Rudolf* odpoly, docela otcem Slovanům svým!

Klasik český, 1. ročník, 1806
A. Wajek